

## EGY EMLÉKEZETES KRÚDY-SÉTA

Utóbbi időben gyakran eszembe jutott 1956 májusának az a vasárnapja, amikor vagy harmincad magammal részt vettem egy Krúdy-sétán, amire az író fiatalabb lánya, Zsuzsa hívott meg.

Zsuzsa a Szabó Ervin Könyvtár I. kerületi fiókjának volt a vezetője, ahova kéthetente jártam. Az egyetemen előttünk volt az utolsó év, de így is rengeteget kellett olvasnunk. Krúdyra is ő szoktatott rá, mert abban az időben nem tartozott a „divatos” írók közé.

Hogy is ismerhettem volna azt a különös világot, amit ő megírt regényeiben, elbeszéléseiben. Az álom és valóság, a múlt és jelen, a poézis és látomás valami egészen különös, szürrealisztikus módon keverednek regényeiben. A líraian finom, a groteszk és a kesernyésen ironikus, a satirikus mondatfűzés mestere volt.

Jól emlékszem arra a vasárnapra. Tíz órakor találkoztunk a Margit-szigeten, a Casinó mögött. Lehet, hogy a sors fíntorának köszönhetem, hogy egyetlen férfi voltam a társaságban. No és Zsuzsa kivételével minden hölgy az anyám lehetett volna. Azonnal faggatni kezdtek, hogy kerültem a „Krúdy-szektába”?

Azon a napon is gyönyörű volt a sziget. Zsuzsa rajongva beszélt gyerekkora színhelyeiről. Apja 1918 őszén költözött ki második feleségével a Nagyszállóba, ahol kilenc évig laktak. Megmutatta annak az épületnek a helyét is, ahova kényszerűségből költöztek. Az az épület a múlt század elején József nádoré volt. Zajos volt az a három kis szoba, s írásra is alkalmatlan. Lehet, hogy ezért is menekült el otthonról az író, hogy majd visszatérjen egy regény kéziratával.

Három év után örömmel hagyták el a villát, amikor poló klubot alakítottak ki az arisztokrácia részére.

Boldogan költöztek át Óbudára, egy földszintes házba, a Templom utca 15-be.

A séta közben a hölgyek el-elmondtak egy-egy találkozást Krúdyval. Nyíltan egyikőjük sem beszélt a szerelemről, de azt gyorsan megéreztem, hogy ezek a séták nem mindig az irodalombarátok kedvéért verbuválódtak.

Akkor kezdett tudatosodni bennem, hogy a regényhőseinek karaktere nagyon hasonlít az íróra. Ma sem lehet megnyugtatóan válaszolni arra a kérdésre, ki is volt Krúdy? Egy elkésett lovag, netán az „utolsó gavallér”, egész életében a pénzzel, a borral, szerelemmel és súlyos apai örökségével, a szervi szívбайjal viaskodó művész? Életvitelével Adyra, útkeresésében egy kicsit Móriczra is hasonlított. Csak amíg Móricz belülről ismerte a krajcárokat keresgélő százazrek világát, addig Krúdy a nyírségi dzsentrí sarja, a bőrén ismerhette

meg pusztuló világát. Egyik nagy érdeme, hogy hitelesen ábrázolta a századvég, századelő korrupt, mulató-züllő Pestjének figuráit. Igaz, köztük érezte igazán otthonosan magát.

Amikor egyre jobban kinyílt előttem Krúdy világa, akkor tudatosodott bennem világosan; a legtöbb hőse hajótörött, ábrándozó. A félmúltba tekintő jellemük kissé zavarodottá teszi őket, mert egy letűnt, nemlétező életforma elérhető közelségéről álmodoznak.

Krúdyt sokan felelőtlen embernek tartották, aki gyakran magára hagyta a családját fillér nélkül. Erről Zsuzsa is beszélt, de érezni lehetett, szívesebben hallgatna róla. Annál többet meséltek a hölgyek a hajnalig tartó cigányos éjszakákról, párbajokról.

Ez a kép egyoldalú lenne Krúdyról, minden legendateremtő bohémsága ellenére tépődő alkat volt. Nehezen kibogozható többs ismeretlenes egyenlet az élete éppúgy, mint regényhőseinek vélt vagy reális ellentmondásai.

Flaubert híres mondása Krúdyra is igaz: Szinbád én vagyok.

A szigetről átgyalogoltunk Óbudára, a Templom utca 15-ös házhoz, ahol három évig élt a háromszobás lakásban a család. Az élete itt már egyre gyötrőbb, fásultabb, a szívével többször kórházba került. Orvosai hiába tiltották az italt, Khéliék kocsmájában jó bort mértek.

Kissé eltikkantan érkeztünk a Khélibe ebédelni, a halászlé és túrós csusza után ízlett az író kedvenc bora, a zöldszilváni.

Arra a vasárnapra elhívták az idős takarítónőt, aki elmondta Krúdy egyik aférját egy vidékről felutazó gróffal. Odaállt az író asztalához, bemutatkozott. Krúdy hosszú karjával intett, hogy nem kíváncsi a grófra, de mégis leült. Néhány másodperc múlva az üvegajtónak vágódott a gróf. Nem tudtuk meg, volt-e előzménye az író indulatának, pedig igazán erre voltunk kíváncsiak.

Zsuzsa ebéd után elmondta apja halálának történetét. Megdöbbenően hallgattuk, milyen kiszolgáltatott nincstelenségben éltek. Hitetlenkedve morfondíroztam magamban, hogy lehetett ez egy ilyen nagytermő írónál; nem tudta kifizetni a lakbért, a villanyt. Jó hónapig gyertyafénynél írt az utolsó napokban is, mert éjszaka jött a Múza.

Ajánlott levélben megkapta a felszólítást: május 1-jén hagyja el a lakást.

A sajtóiroda vezetője hívatta magához, és közölte Krúdyval, hazafiatalan tettek nevezte azt, hogy egyik prágai magyar lapba írt. A fia, Gyula kísérete el erre a megalázó találkozóra. Hazafelé betértek a Khélibe, s induláskor kért még egy üveg zöldszilvánit a pincértől. Másnap, máj. 12-én hajnalban érintetlenül állt az üveg a halott ágya mellett.

Idén májusban volt hatvan éve, hogy elment a felhőkön túli világba a szerelem költője, de a legendák élnek tovább.

Az emlékezetes Krúdy-séták is elmaradtak, mert apjuk után ment Gyula, Mária és Zsuzsa is, de él Szinbád és Rezeda Kázmér és a sok-sok Krúdy-hős.